

RAZSTAVA ZVONOVI NA ŽIROVSKEM

mag. Lucija Rupret

»Zvonovi vabijo k cerkvenemu bogoslužju in molitvi, zvonijo umrlim, v petek ob treh popoldne se spominjajo Kristusove smrti na križu. Z jutranjim, opoldanskim in večernim zvonjenjem so ljudem uravnavali dnevni ritem dela in počitka, naznanjali sobotni konec delovnega tedna in praznično nedeljo ...« so misli dr. Alojza Demšarja iz uvoda njegove letos izdane knjige z naslovom Zvonovi na Žirovskem. V prvem tednu oktobra, v času praznovanja Dnevi evropske kulturne dediščine in Tedna kulturne dediščine, je Alojz Demšar pripravil razstavo v Galeriji v zvoniku.

Razstava je vključevala predstavitve sedanjih zvonov 12 cerkva na Žirovskem – župnij Žiri, Vrh Sv. Treh kraljev, Ledine in Zavratac, ki so pred letom 1788 sestavljale pred jožefinsko žirovsko župnijo. Pri odprtju razstave so sodelovali žirovski pritrkovalci ter Mark Žakelj in Tamara Humar z glasbeno spremljavo. Avtor razstave je obiskovalcem predstavil mnoge zanimivosti, med drugim najtežji in najstarejši zvon. Prvi (2.966 kg) doni v žirovski župnijski cerkvi sv. Martina, ulitje najstarejšega zvona pa sega v daljno leto 1670 in ga danes žal ni več na Žirovskem. Iz domače župnijske cerkve v Zavratacu so ga leta 1933 prodali v Vitovlje v Vipavski dolini, kjer ga lahko slišimo še danes. Avtor je predstavil pomembne dogodke iz življenj žirovskih zvonov – od načrtovanja novega zvona, zbiranja denarja za nakup, pogodb z livarnami, ulivanja in preizkusa do posvetitve, prihoda v cerkev ter blagoslova. Zvonovi so praviloma opremljeni s podobami Kristusa, Marije ali svetnikov ter napisi, kar, kot priča razstava, seveda velja tudi za žirovske. Zvonove so v preteklosti večkrat popisovali. Najstarejši popis sega v leto 1832, za razstavo pa je avtor

izbral popis iz leta 1917, ki priča o tem, da je leta 1917 vojska odvzela 32 od prvotnih 38 zvonov.

Župljani so po koncu prve svetovne vojne opremili zvonike z novimi zvonovi, vendar so cerkve na italijanski strani rapalske meje v času druge svetovne vojne spet ostale brez 10 od skupno 18 zvonov. Največji zvon v žirovski župnijski cerkvi je obe vojni preživel nedotaknjen.

Po prvem odvzemu je omenjeni zvon edini ostal v zvoniku, pred drugim odvzemom jeseni 1917 ga je obranil župnik Janez Logar.

Danes na Žirovskem največ zvonov doni v župnijski cerkvi sv. Martina, in to pet. Avtor Alojz Demšar je z razstavo na strnjen način prikazal pestro življenje žirovskih zvonov. Njihova osrednja naloga že stoletja pomeni slaviti Boga in ljudem oznanjati, jih vabiti in spominjati. O njihovi zasidranosti v slovenski duši in kulturi navsezadnje pričajo tudi mnoge pesmi, pregovori in reki. Vsi smo verjetno že slišali ***Po toči zvoniti je prepozno ali Da se resnica prav spozna, treba je slišati dva zvona ter Dobro storiti, pa ne okrog zvoniti.*** •

Avtor knjige Zvonovi na Žirovskem in razstave v zvoniku dr. Alojz Demšar pri zvonu v cerkvi sv. Martina.